

ಆದ್ದರಿಂದ ಯೋಗಿಗಳು ಮನ, ವಚನ, ಕಾಯಗಳಿಂದ ಸಕಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೇವಲ ತನ್ನಾತ್ಮನ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಣೆಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಪ್ತತತ್ವಗಳ ವರ್ಣನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ತನ್ನ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪವು ಆತ್ಮನಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯ ತತ್ವಗಳು ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲವು ನನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡುವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನಯನಾಗುವ ಮುನಿವರ್ಯರು ಮನ, ವಚನ, ಕಾಯಗಳೆಂಬ ಯೋಗ ತ್ರಯಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಚೈತನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಗ್ರಹಣೆಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ನಿರತರಾಗಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಆತ್ಮಸುಖದ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಪ್ತತತ್ವನಿರೂಪಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆಶೆಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಧನಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗದಿರುವ ಕಾರಣ.

ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಕುರ್ದಂತ ವಿವಾಪಿ ಧನಾದಿಯಾಂಚಾಂ |
ಕಥಂ ಧನಾದಿಂ ನ ಚ ತೇ ಲಭಂತೇ ||

ಅರ್ಥ :- ಹೇ ಕರುಣಾನಿಧೇ! ಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಯಾಚನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಧನಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗದಿರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ಉತ್ತರ :- ಯೇ ಕೇಪಿ ಚಿವಾಶ್ಚ ಯಥೈವ ಬೀಜಂ |
ವಪಂತಿ ಭೂಮೌ ಸಮಯೇ ಹಿ ತೇಪಿ ||
ತಾದ್ಯಕ್ ಫಲಂ ನಿಶ್ಚಯತೋ ಲಭಂತೇ |
ನ ಕೇವಲಂ ಯಾಚನತಃ ಕದಾಪಿ

||೨೦೦||

ಜ್ಞಾತ್ವೇತಿ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸುಕೃತಿಕುರುಷ್ವ |
ಕೌ ಕೇವಲಂ ಯಾಚಕ ವಿವ ನ ಸ್ಯಾಃ ||
ತತೋ ಭವೇ ದೇವ ತವೇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಃ |
ನಶ್ಚೇತ್ತಥಾಶಾ ಸುಖಶಾಂತಿಹರ್ತ್ರಿಣೇ

||೨೦೧||

ಅರ್ಥ :- ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವಗಳು ಯಾವ ವಿಧದ ಬೀಜವನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವುದೋ ಅಂತಹ ಫಲವನ್ನೇ ಪಡೆಯುವರು. ಕೇವಲ ಯಾಚನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವ ವಿಧದ ಫಲವೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾಚನೆಯಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಲಭಿಸಲಾರವು. ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯು ಆಗುವುದು. ಸುಖಶಾಂತಿಯನ್ನು ನಷ್ಟಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಆಶಾ ಪಿಶಾಚಿಯು ನಾಶವಾಗುವುದು.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕೃಷೀಕಾರನು ತನ್ನ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುವನೋ ಅಂತಹ ಫಲವನ್ನೇ ಪಡೆಯುವನು. ಯಾಚನೆಯಿಂದ ಯಾವುದೂ ಸಿಕ್ಕದಿರುವಂತೆ ಈ ಜೀವಗಳು ಮಾಡಿದ್ದ ಕಾರ್ಯದ ಫಲವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ದೇವಪೂಜೆ, ಸತ್ಯಾಶ್ರದ್ಧಾಸ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ವಿಭೂತಿಗಳ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖಗಳ, ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸುಖದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುವುದು. ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಆತ್ಮನ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ವೀತರಾಗ ನಿರ್ಗ್ರಂಥ ಗುರುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯು, ಸಂಸಾರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಆಶಾಪಾಶಗಳ ನಾಶವೂ ಆಗುವುದು. ಆದರಿಂದ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ವೃದ್ಧಿಯೂ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುವುದು.

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪದ ಸುಖವಿಲ್ಲದ ಸಕಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದೇ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತೇನ ಕಿಂವಾ ವಿನಯೇನ ಕಿಂವಾ |
ಮಾನೇನ ಕಿಂವಾ ಮನಸಾಪಿ ಕಿಂವಾ ||

ಧ್ಯಾನೇನ ಕಿಂವಾ ಖಿಲುಕಿಂಚ ಧೃತ್ವಾ |
 ತಾಪೇನ ಕಿಂವಾ ತಪಸಾಪಿ ಕಿಂವಾ ||೨೦೨||
 ಯೋಗೇನ ಕಿಂವಾ ಸ್ಮರಣೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಬಲೇನ ಕಿಂವಾ ಬಲಿನಾಪಿ ಕಿಂವಾ ||
 ಯಾಗೇನ ಕಿಂವಾ ಯಜನೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಕ್ರೋಧೇನ ಕಿಂವಾ ಕೃತಿನಾಪಿ ಕಿಂವಾ ||೨೦೩||
 ಶಾಸ್ತ್ರೇಣ ಕಿಂವಾ ಮನನೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಯಂತ್ರೇಣ ಕಿಂವಾ ಯತಿನಾಪಿ ಕಿಂವಾ ||
 ಮಂತ್ರೇಣ ಕಿಂವಾ ಮುನಿನಾಪಿ ಕಿಂವಾ |
 ಕಾಲೇನ ಕಿಂವಾ ಕಲಹೇನ ಕಿಂವಾ ||೨೦೪||
 ರತ್ನೇನ ಕಿಂವಾ ರಜಸಾಪಿ ಕಿಂವಾ |
 ಮರ್ತ್ಯೇನ ಕಿಂವಾ ಮರಣೇನ ಕಿಂವಾ ||
 ಕಾಯೇನ ಕಿಂವಾ ವಚನೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಜ್ಞಾನೇನ ಕಿಂವಾ ನಮನೇನ ಕಿಂವಾ ||೨೦೫||
 ಕೀರ್ತ್ಯಾಪಿ ಕಿಂವಾ ಕಲುಷೇಣ ಕಿಂವಾ |
 ದಾನೇನ ಕಿಂವಾ ದಯಯಾಪಿ ಕಿಂವಾ ||
 ಧರ್ಮೇಣ ಕಿಂವಾ ದಮಿನಾಪಿ ಕಿಂವಾ |
 ಮಾನೇನ ಕಿಂವಾ ಶಮನೇನ ಕಿಂವಾ ||೨೦೬||
 ಸ್ವರ್ಗೇಣ ಕಿಂವಾ ಸ್ವನಿತೇನ ಕಿಂವಾ |
 ನಾರ್ಯಾಪಿ ಕಿಂವಾ ನಗರೇಣ ಕಿಂವಾ ||
 ಭೋಗೇನ ಕಿಂವಾ ಭುಜಗೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಕರೇಣ ಕಿಂವಾ ಕರಣೇನ ಕಿಂವಾ ||೨೦೭||
 ಹಾರೇಣ ಕಿಂವಾ ಹರಿಣಾಪಿ ಕಿಂವಾ |
 ಜಾಡ್ಯೇನ ಕಿಂವಾಪಿ ಜಡೇನ ಕಿಂವಾ ||

ರೂಪೇಣ ಕಿಂವಾಪಿ ರುಜಾಪಿ ಕಿಂವಾ |
 ದಾನೇನ ಕಿಂವಾ ಧನಿನಾಪಿ ಕಿಂವಾ ||೨೦೮||
 ಗಂಧೇನ ಕಿಂವಾಪಿ ಘ್ರತೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಸಾರೇಣ ಕಿಂವಾ ಸ್ಪರ್ಶನೇನ ಕಿಂವಾ ||
 ತ್ಯಾಗೇನ ಕಿಂವಾ ಗ್ರಹಣೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಹರ್ಷೇಣ ಕಿಂವಾ ರುದನೇನ ಕಿಂವಾ ||೨೦೯||
 ಉಚ್ಚೇನ ಕಿಂ ನೀಚಜನೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಕಾಯೇನ ಕಿಂವಾ ಕಲಶೇನ ಕಿಂವಾ ||
 ಖಲೇನ ಕಿಂವಾ ಕಪಟೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಶೀತೇನ ಕಿಂವಾಪಿ ಶತೇನ ಕಿಂವಾ ||೨೧೦||
 ದುಃಖೇನ ಕಿಂ ಧೂರ್ತ ಶತೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಪೂಜ್ಯೇನ ಕಿಂ ಪುಣ್ಯ ಶತೇನ ಕಿಂವಾ ||
 ಮೋಹೇನ ಕಿಂವಾ ಮಣಿನಾಪಿ ಕಿಂವಾ |
 ವನೇನ ಕಿಂವಾ ವ್ಯಸನೇನ ಕಿಂವಾ ||೨೧೧||
 ವಾಸೇನ ಕಿಂವಾ ವಸನೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಕಾರ್ಯೇಣ ಕಿಂವಾ ಕರಣೇನ ಕಿಂವಾ ||
 ರಾಜ್ಞಾಪಿ ಕಿಂವಾ ಸುರಸೇನ ಕಿಂವಾ |
 ಹೃಲಂಚ ಕಿಂವಾ ಬಹುಭಾಷಣೇನ ||೨೧೨||
 ಸ್ವಶುದ್ಧ ಚಿದ್ರೂಪಪದಂ ನ ಲಬ್ಧಂ |
 ಲಬ್ಧ್ವಾಪಿ ತಸ್ಮಿನ್ನ ಕೃತಾ ಸ್ಥಿತಿಶ್ಲೇಷ್ ||
 ಪೂರ್ವೋಕ್ತಕೃತ್ಯೇನ ನಿರರ್ಥಕೇನ |
 ಲಾಭಸ್ತವಾತ್ಮನ್ ಭುವಿಕೋಪಿನಸ್ಯಾತ್ ||೨೧೩||
 ಜ್ಞಾತ್ವೇತಿ'ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವರಸಂ ಪಿಬನ್‌ಹಿ |
 ಸ್ವಶುದ್ಧಚಿದ್ರೂಪ ಪದೇಪ್ರತಿಷ್ಠ ||

ಕಸ್ಯಾಪಿ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಯತೋವಶಕ್ತಾ |

ಹೃನ್ಂತಕಾಲೇಽಪಿ ಗತೇನತೇಸ್ಯಾತ್ ||೨೦೪||

ಅರ್ಥ :- ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ! ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಪರಮಪದವಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆ, ನಿಶ್ಚಲತೆಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವರೆಗೆ ವ್ರತ, ಅಭಿಮಾನ, ಸದಾಹೃದಯ, ಧ್ಯಾನ, ಧೈರ್ಯ, ಸಂತಾಪ, ತಪಾಚರಣೆ ಯೋಗಧಾರಣೆ, ಮನನಚಿಂತನೆ, ಬಲಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಯಜ್ಞ ಪೂಜಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳು ಕ್ರೋಧವು, ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ಯಂತ್ರ ಮಂತ್ರತಜ್ಞತ್ವ, ಕಲಹ, ರತ್ನಗಳು, ಭೂಮಿ, ಮಾನವವರ್ಗ, ಮರಣ, ಶರೀರ, ವಚನ, ಜ್ಞಾನ, ವಿನಯ ಗುಣ, ಕೀರ್ತಿ, ಕಲ್ಪಷ ಭಾವನೆ, ದಾನ, ದಯೆ, ಧರ್ಮ, ಇಂದ್ರಿಯ ದಮನ, ಮೌನ ಧಾರಣೆ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವ, ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಸ್ತ್ರೀ, ನಗರ ನಿವಾಸ, ಭೋಗ ವಿಲಾಸ, ದರ್ಪ, ಹಸ್ತಪಾದಾದಿ ಅನ್ಯ ಸೌಕರ್ಯ, ಮೂರ್ಖರಸಂಗ, ಮೂಢತ್ವ, ಸುಂದರ ರೂಪಧಾರಣೆ, ರೋಗಿಯಾಗುವುದು, ಧನ, ಧನಸಂಪನ್ನತ್ವ, ಸುಗಂಧ ವಸ್ತುಗಳು, ತ್ಯಾಗ, ಸಂತೋಷ, ರೋದನ, ವೃದ್ಧಿ, ದರಿದ್ರ, ರತ್ನ, ಗಾಜುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಕಲಶವಿಡುವುದು, ದುರ್ಜನರ ಸಂಗ, ಭಲಕಪಟಿತೆ, ಶೀತಲ ವಸ್ತು ಮೋಹ, ದುಃಖ, ಸಹಸ್ರಾರು ಪುಂಡರ ಸಹಾಯ, ಪೂಜ್ಯರ ಸಹವಾಸ, ವನವಾಸ, ವ್ಯಸನ ಸೇವನೆ, ಸುಂದರ ವಸ್ತ್ರ ಧಾರಣೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ರಾಜವಶ್ಯ, ಮಧುರ ರಸ ಸೇವನೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿವರಿಸಿದರೂ ಇದ್ದರೂ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆಯು ಇಲ್ಲವೋ ಅಷ್ಟರವರೆವಿಗೂ, ನಿಃಷ್ಠೆಯೋಜನವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದೆಲ್ಲ ವನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಆತ್ಮಜನ್ಯ ಆನಂದರಸವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗಬೇಕು. ಪರವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೂಡಾ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು ಸಂಸಾರ ಸಂಬಂಧ ಯಾವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರೆ ಅನಂತಕಾಲವು ಗತಿಸಿದರೂ ಕೂಡಾ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಾರದು.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಆತ್ಮ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವು. ಇದು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟರವರೆಗೆ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವು ಆತ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣ ನಿಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಯದ್ಯಪಿ ವ್ರತ,

ಉಪವಾಸ, ತಪಶ್ಚರಣ, ಧ್ಯಾನ, ಸಮಿತಿ, ಗುಪ್ತಿ, ಪರೀಷಹ ಸಹನ, ಚಾರಿತ್ರ, ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಧನಗಳು ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ತಥಾಪಿ ಇವೆಲ್ಲವು ಭವ್ಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಹೇತುಗಳಾಗಿವೆ. ಅಭವ್ಯರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವು ಮಿಥ್ಯಾರೂಪವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸುವವು. ಇವು ಅರ್ಥಾತ್ ಮಿಥ್ಯಾವ್ರತ, ಉಪವಾಸ, ಮೊದಲಾದವು ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣೆಗೆ ಕಾರಣ ವಾಗುವುವೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಭವ್ಯಜೀವಿಗಳು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಮೋಹ ನೀಯ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಸಂಗದಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರ ವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಶುದ್ಧೋಪ ಯೋಗವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೆ ಮೋಕ್ಷವು. ಈ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂತ ಕಲ್ಪಕಾಲಗಳು ಗತಿಸಿದರು ಕೂಡಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಿಪರ್ತನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವು.

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ವಿಶೇಷತೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗ ಸ್ಯಾರಂಭಃ |

ಕಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಾನೇಚ ಲೀನತಾ ||

ಅರ್ಥ :- ಹೇ ಭಗವಾನ್ ! ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಥಿರತೆ, ತನ್ಮಯತೆ, ಯಾವ ಗುಣಸ್ಥಾನದಿಂದಾಗುವು ದೆಂಬುದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ಉತ್ತರ :- ಸ್ಥಾನಾಚ್ಚತುರ್ಥಾತ್ಪಲು ಶಾಂತಿರೂಪ |

ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗಸ್ಯ ಶಿವಪ್ರದಸ್ಯ ||

ಪ್ರಾರಂಭ ವಿವಾತ್ಕರತಸ್ಯ ನೃಣಾಂ |

ಸ್ಯಾಚ್ಚುದ್ಧ ಚಿದ್ರೂಪಪದೇಽನುರಾಗಃ ||೨೦೫||

ತತಃ ಕಿಲೋರ್ಧ್ವಂ ಸ್ಥಿರತಾಂ ಸ್ವಧರ್ಮೇ |

ವ್ರತೀವ್ರತೇಸ್ಯಾತ್ಕರಸೇಽತಿಮಿಷ್ಠೇ ||

ಪ್ರಾಪ್ತೋತಿ ಯೋಗ್ಯೇವರಚಿಂ ವಿಶೇಷಾಂ ।

ಪ್ರಮಾದ ನಾಶಾದ್ಧಿ ಸುಖಂ ಸ್ವಭಾವಾತ್ ॥೨೧೬॥

ಅರ್ಥ :- ಈ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವು ಮಹಾ ಶಾಂತಿ ಸ್ವರೂಪವೂ, ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಾರಂಭವು ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭೂತಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಿಂತ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಿಂದ ಶುದ್ಧ ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪದ ಅನುರಾಗವು, ಅನಂತರ ಮೇಲಮೇಲಿನ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರತೀಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆಯು ಅಭಿರುಚಿಯುಂಟಾಗಿ ಪ್ರಮಾದಗಳು ದೂರಾದನಂತರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಆತ್ಮಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ಪರಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಿಗಳಾಗಿ, ರಾಗದ್ವೇಷವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಶುಭೋಪಯೋಗಿಗಳಾಗಿವೆ. ಪರಂತು ಆ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದ ಉಪಶಮ, ಅಥವಾ ಕ್ಷಯ ಅಥವಾ ಕ್ಷಯೋಪಶಮವಾಗುವಾಗ ಆ ಜೀವನಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಆತ್ಮಜನ್ಯ ಅಮೂರ್ತ ಪ್ರಭೆಯು ಉದ್ಭವಿಸುವುದು. ಆಗ ಆತ್ಮನ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು (ತೊಡಗು) ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು ಈ ಪ್ರಭೆಗೇನೆ ಸಮ್ಯಗ್ಗರ್ಶನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜೀವನು ಪರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೇಯವೆಂದು, ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವು ಉಪಾದೇಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಯೋಪಾದೇಯ ಬುದ್ಧಿಯು ಉಂಟಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆತನ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಅಶುಭೋಪಯೋಗವು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಅಂಶ (ಭಾಗ) ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮ ನಾಶವಾಗುವುದೋ ಅಷ್ಟು ಭಾಗ ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧ ಅವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವೆಂದು ಹೇಳುವುದು. ತದನಂತರ ಅಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವರಣ ಕರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾಗುವಾಗ ಈ ಜೀವನು ಪ್ರತಧಾರಣೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವರಣವು

ಮಾಯವಾಗುವಾಗ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜರೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಆ ಯೋಗಿಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಅಭಿರುಚಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮಾದಗಳು ದೂರವಾಗುವಾಗ ಆತ್ಮನು ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗ ಸಾಮೀಪ್ಯಕ್ಕೆ ತಲುಪುವನು. ಅದರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವಾಗ ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಗುಣ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಏರುವಾಗ ಆತ್ಮನು ಶುದ್ಧತೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಗುಣ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆತಿ ಶುದ್ಧತೆಯು ಅಥವಾ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಪೂರ್ಣತೆಯು ಆಗುವುದು. ಅನಂತ ಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತ ವೀರ್ಯ, ಅನಂತ ಸುಖ ಅನಂತ ಚತುಷ್ಟಯಗಳ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವಾಗುವುದು. ಇವು ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸ್ಥಿರತೆಯು, ನಿರ್ವಿಕಾರತ್ವವು ನೆಲೆನಿಲ್ಲುವುವು.

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳ ನಿರೂಪಣೆ.

ತೃಚೇನ್ನ ಧರ್ಮೋಗಮನೋಪಕಾರಂ ।

ಸ್ಥಿತೌ ಸಹಾಯ್ಯಂ ನ ಕದಾಪ್ಯಧರ್ಮಃ ।

ನಭೋಽಪಿ ನಿತ್ಯಂ ಹ್ಯವಕಾಶ ದಾನಂ ।

ತೃಚೇನ್ನ ಕಾಲಃ ಪರಿವರ್ತನತ್ವಮ್

॥೨೧೭॥

ಸ್ಪರ್ಶಾದಿಧರ್ಮಂ ನ ಚ ಪುದ್ಗಲೋಽಪಿ ।

ಸಂಸಾರಿ ಜೀವಶ್ಚ ವಿಭಾವ ಭಾವಮ್ ।

ಲಬ್ಧೋಪದೇಶಂ ಸುಗುರೋರ್ನಿಜಾತ್ಮ ।

ಸುಶುದ್ಧ ಚಿದ್ರೂಪಪದಂ ಲಭೇದ್ಧಿ

॥೨೧೮॥

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಷಡ್ ದ್ರವ್ಯಚಯಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ।

ಜ್ಞಾತ್ವಾಫಲಂ ಸ್ವಾತ್ಮತರೋಃ ಸುಮಿಷ್ಠಂ ॥

ಸ್ವಾತ್ಮಾತ್ಮನಾ ವಾತ್ಮನಿ ವಾತ್ಮನೇವಾ - ।

ತ್ಮಾನಃ ಕಿಲಾತ್ಮಾನಮಪಿ ಪ್ರಯತ್ನಾತ್

॥೨೧೯॥

ಜಾನಾತಿ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ತಿಷ್ಠತಿತಿ |

ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗೀ ಸ ಮುನಿಃ ಪ್ರಪೂಜ್ಯಃ ||

ನಿಜಾತ್ಮತ್ವಪ್ತೇನ ದಿಗಂಬರೇಣ |

ಶ್ರೀ ಕುಂಭನಾಮ್ನಾವರಸೂರಿಣೋಕ್ತಂ

||೨೨೦||

ಅರ್ಥ :- ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವು ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲಗಳ ಗಮನಕ್ಕೂ, ಅಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ, ಆಕಾಶದ್ರವ್ಯವು ಸಕಲಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವನ್ನೀಯುವುದಕ್ಕೂ, ಕಾಲದ್ರವ್ಯವು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಗೂ ಸಹಾಯಕಗಳಾಗಿವೆ. ಪುದ್ಗಲದ್ರವ್ಯವು ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗಂಧವರ್ಣರೂಪ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಡದಿರುವಂತೆ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಭಾವಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಆ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವಗಳು ತಮ್ಮ ವೀತರಾಗ ನಿರ್ಗ್ರಂಥ ಗುರುಗಳ ಮುಖದಿಂದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ವಿಭಾವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಪರಮ ಶುದ್ಧಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯುವವು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವ ಜೀವಗಳು ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿರೂಪವೃಕ್ಷದ ಫಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪತ್ವವು ತನ್ನಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆಯೋ, ನೋಡುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅಂತಹ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗೀ ಮುನಿಯು ಸದಾಕಾಲವು ಪೂಜ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತನಾಗುವ ದಿಗಂಬರ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಆಚಾರ್ಯವರ್ಯ ಶ್ರೀ ಕುಂಭ ಸಾಗರ ಮಹಾರಾಜರು ವಿವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಕಾಲಗಳೆಂಬ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಭರಿತವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪುದ್ಗಲದ್ರವ್ಯವು ಮಾತ್ರ ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ರೂಪೀದ್ರವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇವು ಏಕತ್ರಿತವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಗುಣವಿರುವುದೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ಥೂಲರೂಪವಾಗಿಯೆ ನಾಲ್ಕು ಗುಣ

ಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ :- ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣವಿರುವುದೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಗುಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸೈನ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ನೀರು ಎರಡು ವಿಧ ವಾಯುಗಳ ಪರಿಣತಿಯಿಂದಾಗುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ರೂಪವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣತವಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಯದಿ ಆ ಎರಡು ವಿಧ ವಾಯುವು ನೀರಿನರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವಾಗ ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥೂಲರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅತಃ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ರೂಪವಿರುವುದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ರೂಪವಿಲ್ಲದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೂ ರೂಪವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಉಂಟಾಗಬೇಕು ? ಆದರೆ ವಾಯುವಿನಿಂದಂಟಾಗುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ರೂಪವು ಕಂಡುಬರುವಾಗ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ರೂಪವಿರುವುದೆಂದು ಅಪಶ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ರೂಪವಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧಗಳು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಉದಾ :- ಮಾವಿನಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ರೂಪವಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗಂಧಗಳೂ ಕೂಡಾ ಇರಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿರುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿ, ಜಲ, ಅಗ್ನಿ ಇವುಗಳು ಕೂಡಾ ಪುದ್ಗಲಗಳಾಗಿವೆ. ಶಬ್ದವೂ ಪುದ್ಗಲವೇ, ಅದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣವಿರುವುದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವೇ. ಉದಾ :- ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಪಿರಂಗಿ, ಬಾಂಬುಗಳ ಸ್ಫೋಟನೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಕಂಪಿಸುತ್ತವೆ, ಬಿದ್ದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗರ್ಭಪಾತವೂ ಆಗುವುದುಂಟು. ಇದರಿಂದ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣಗಳಿವೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣವಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ರೂಪವೂ ಕೂಡಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪವಾಗಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ತನ್ನ ಗುಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರದು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಪುದ್ಗಲದಲ್ಲಿ ಗಮನಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯು ಕೂಡಾ ಇರುವುದು. ವಾಯುವಿನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಲಿಸುವುದು. ಇದರಂತೆ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಲಘುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಚಲಿಸುವುವು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜೀವದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಲನಶಕ್ತಿಯೂ ಇದೆ. ಜೀವ ಮತ್ತು ಪುದ್ಗಲಗಳಲ್ಲಿ

ಚಲನಶಕ್ತಿಯು ಇದ್ದರೂ ಚಲನೆಗೆ ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯದ ಸಹಾಯವು ಬೇಕು. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಚಲನಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ನೀರು ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನೀರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೀನುಗಳು ಸಂಚರಿಸದಿರುವಂತೆ, ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವ-ಪುದ್ಗಲಗಳ ಗಮನವು ಕೂಡಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಜೀವ-ಪುದ್ಗಲಗಳ ನಿಲ್ಲುವಿಕೆಗೆ, ಮಾರ್ಗಸ್ಥರ ನಿಲುಕಿಗೆ ಮರದ ನೆರಳು ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಅಧರ್ಮದ್ರವ್ಯವು ಇದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಆಕಾಶದ್ರವ್ಯವು ಸಕಲಪಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಸ್ಥಾನವನ್ನೀಡುವುದು ಮತ್ತೆ ಕಾಲ ದ್ರವ್ಯವು ದ್ರವ್ಯಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆ(ಬದಲಾವಣೆ)ಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತ ನೂತನ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಲದ್ರವ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವವು ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಮೊದಲೇ ವಿವೇಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆ ಜೀವಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರಿಜೀವ, ಮುಕ್ತ ಜೀವಗಳೆಂಬ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಸಂಸಾರಿ ಜೀವಗಳು ರಾಗದ್ವೇಷರೂಪ ವಿಭಾವ ಪರಿಣಾಮಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಭಾವ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ನರಕಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಕಾಲ ಇವಾರುದ್ರವ್ಯಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗುರುಮುಖೇನ ತಿಳಿದು ವಿಭಾವಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗಲೇ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ತ್ಯಜಿಸುವನು. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗುವುದೇ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗವು. ಇದು ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಆಚಾರ್ಯವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಕುಂಭುಸಾಗರ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಕಲ ಭವ್ಯಜೀವಗಳು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ತತ್ತರರಾಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಜೀವಗಳ ಅವಗಾಹನೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಜೀವಾನಾಮವಗಾಹತ್ವ ಕಿಯನ್ನೆಸಾಂಪ್ರತಂ ವದ |

ಅರ್ಥ :- ಹೇ ಭಗವಾನ್ ! ದಯವಿಟ್ಟು ಜೀವಗಳ ಅವಗಾಹವು ಎಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ಉತ್ತರ :- ಅವಗಾಹನೇನ ಜೀವಾಃ ಸಂತಿ ದೇಹಪ್ರಮಾಣಕಾಃ |

ಪ್ರದೇಶಾ ಏಕಜೀವಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯಾತೀತಾಃ ಜಗತ್ಸಮಾಃ ||೨೨೦||

ವೀತರಾಗ ಜಿನೇಂದ್ರಸ್ಯಾನಂತಂ ಜ್ಞಾನಂ ನಭಃ ಸಮಮ್ |

ಜ್ಞಾನಾಪೇಕ್ಷಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ಜೀವಾಃ ನಭಃ ಸಮಾಃ ||೨೨೧||

ಯದ್ಯೇವಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯಾತ್ಮಹಿಂ ನಿರಂಜನಂ |

ಸುಖದುಃಖಾದಿಸಂಬಂಧಃ ಸರ್ವೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಭವೇದ್ಭವಂ ||

ಕಿಂತ್ಯೇವಂ ದೃಶ್ಯತೇ ನಾತೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಪೂರ್ವವಿಧಿಮುಮದಾ |

ಭವ್ಯಾಮೋಹಂ ಯತಸ್ತಕ್ತ್ವಾಲಭೇರನ್ನುಕ್ತಿಕಾಮಿನೀಮ್ ||೨೨೨||

ಅರ್ಥ :- ಈ ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶರೀರಪ್ರಮಾಣ ಅವಗಾಹನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಲೋಕಾಕಾಶ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರದೇಶಗಳುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ. ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವನ ಜ್ಞಾನವು ಅನಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನಂತ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಮಾನವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೂಡಾ ಅನಂತಗುಣವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳು ಆಕಾಶಸಮಾನ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕದಾಚಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಜ್ಞಾನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವನನ್ನು ವ್ಯಾಪಕನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಜೀವದ ನಿರಂಜನಲಕ್ಷಣವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲವು ಕಾರಣ ಜೀವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಕನೆಂದು 'ಒಪ್ಪಿದರೆ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳೊಡನೆ ಆಗುವುದೆ, ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತುಡಿದರೆ

ದೋಷವು ಸಂಭವಿಸಲಾರದು. ಆರ್ಥಾತ್ ಯಾವಾಗ ಈ ಜೀವನು ಅನ್ಯ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗುವಾಗ ಆತನ ಸಂಬಂಧವು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಆತ್ಮನೊಡನೆ ಮಾತ್ರವೆಂದು, ಅನ್ಯ ವಸ್ತು ಸಂಬಂಧವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಆಗ ಮೋಹ ಪಿಶಾಚಿಯು ದೂರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ರೂಪೀಕನ್ಯಾಮಣಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರ ಮುಂದೆಯಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರ ಆ ದರ್ಪಣದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಆತ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಮಹಾ ನಿರ್ಮಲತೆಯಿರುವ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಕಾಶದ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಅಲೋಕಾಕಾಶವು ಕೂಡಾ ಪ್ರತಿಭಾಸಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೇನೆ ಜ್ಞಾನದ ವ್ಯಾಪಕತೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಜೀವದ ಸುಖದುಃಖಗಳು ಅನ್ಯ ಜೀವದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಿತವಾಗಲಾರವು. ಜೀವದ ನಿರಂಜನತ್ವವೆಂಬ ಲಕ್ಷಣವು ನಷ್ಟವಾಗಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನು ಜ್ಞಾನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಲ್ಲವು. ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯದ್ಯಪಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿದ್ದಂತೆ, ಜೀವಕ್ಕೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಉದಾ :- ದೀಪವೊಂದನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶವು ಆ ಪಾತ್ರೆಯ ಆಕಾರದಷ್ಟೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ದೀಪವನ್ನು ಆ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶವು ಆ ಕೋಣೆಯಷ್ಟೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೀಪದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚ ವಿಸ್ತಾರ ಗುಣವು ಇರುವಂತೆ ಜೀವನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕೋಚ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಜೀವನು ಚಿಕ್ಕ ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡುವಾಗ ಅದರ ಪ್ರದೇಶ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿ ಆ ಶರೀರ ಪ್ರಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಜೀವನು ಯಾವಾಗ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸುವಾಗ ಅದರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಆ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರ ಸಮಾನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವದ ಪ್ರದೇಶ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅವಗಾಹನ

ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಕಲ ಜೀವಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶರೀರ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮುಕ್ತ ಜೀವಗಳೆಲ್ಲವು ತಮ್ಮ ಅಂತಿಮ ಶರೀರ ಸಮಾನ ಅವಗಾಹನಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲಿನ ಶರೀರದ ಅವಗಾಹನಯು ಕರ್ಮಗಳ ಉದಯದಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವುದೇ ಮೋಕ್ಷವು. ಆ ಶರೀರ ಅವಗಾಹನಯು ಇದ್ದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಜೀವಗಳ ಅವಗಾಹನಯು ಅಂತಿಮ ಶರೀರ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ |

ಕೀದೃಕ್ ಧರ್ಮೋ ವರೋ ವದ ||

ಅರ್ಥ :- ಹೇ ಪರಮದೇವನೇ ! ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಎಂಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು.

ಉತ್ತರ :- ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗೀ ಸುಗುರುಬ್ರವೀತಿ |

ಹೈಕೋಽಸ್ತಿಧರ್ಮೋ ವರವೀತರಾಗಃ ||

ತ್ರಾತಾ ಸ ಲೋಕೇಽಖಿಲ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ವೈ |

ಸಂಪದ್ಧಿಧಾಯೀತಿ ವಿಪದ್ಧಿನಾಶೀ

||೨೨೫||

ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೀತೇಃ ಖಿಲು ಯೋ ವಿರುದ್ಧಃ |

ಸ ಏವ ನಿಂದ್ಯೋಽಸ್ತಿ ಸರಾಗಧರ್ಮಃ ||

ತಥಾಪಿ ಧರ್ಮೋಽಸ್ಯ ಶುಭೋಪಯೋಗೀ |

ಹ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಮೇವಂ ಕುಗುರು ಬ್ರವೀತಿ

||೨೨೬||

ಜ್ಞಾತ್ವೇತಿ ನಿಂದ್ಯಂ ಚ ಸರಾಗಧರ್ಮಂ |

ತ್ಯಕ್ತ್ವೈವಗೃಣ್ಣಾತು ವಿರಾಗಧರ್ಮಂ ||

ಯತ್ಪ್ರೀತೋಕೇ ಸ್ವರಸಸೃಪಾನಂ |

ಸ್ಯಾಚ್ಚುದ್ಧ ಚಿದ್ರೂಪ ಸುಖಸೃಚರ್ಚಾ

||೨೨೭||

